

PLAN I PROGRAM IZBORNE NASTAVE IZ NASTAVNOG PREDMETA

„GRAĐANSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE“

UVOD:

Kroz nastavu učenike će se poticati na prihvaćanje aktivnog i odgovornog građanstva (u raspravama će zastupati demokratske vrijednosti, u odnosima s drugim učenicima će ustrajati na ravnopravnosti, pravdi i nenasilju, svoje stavove će iznositi otvoreno i potkrepljivat će ih racionalnim i valjanim dokazima), razvijat će vještine, vrijednosti i kompetencije građanina kao pripadnika države i aktivnog člana lokalne zajednice. Znanje i razumijevanje povezat će se s vještinama, vrijednostima i stavovima te kapacitetima i odgovornostima na individualnoj i kolektivnoj razini (korištenjem aktivne, istraživačke i suradničke metode učenja, ali i različitih izvora informacija u školskom i izvanškolskom kontekstu, promatranjem i analizom događaja u društvu, kritičkom analizom tekstova i medijskih informacija, sudjelovanjem u humanitarnim akcijama, dobrotvornom radu, sudjelovanjem u javnim raspravama...). Učenicima će se osigurati što više vremena i prostora za individualne i grupne inicijative, njihovo istraživanje i kritičko propitivanje odnosa na europskoj, nacionalnoj i lokalnoj razini, kako bi se znanja o tim odnosima uskladila s razvojem odgovarajućih vještina, stavova i ponašanja.

Učenici će se potvrditi kao aktivni i odgovorni građani.

U realizaciji nastave poticat će se interakcija i otvorena komunikacija profesora i učenika, od učenika se očekuje angažman i aktivno sudjelovanje u nastavi. S ciljem što veće aktivnosti teme će biti najavljene, kako bi učenici došli pripremljeni na nastavu. Koristit će se različite metode rada prilagođene sadržaju i učenicima. Trajnost znanja, vještina i navika osigurat će se vježbanjem i ponavljanjem na nastavi te prakticiranjem naučenog uključivanjem u rad lokalne udruge.

NAZIV NASTAVNOG IZBORNOG PREDMETA: Građanski odgoj i obrazovanje

TJEDNI (ukupni) FOND SATI:

RAZRED	1	2	3	4	5	UKUPNO
BROJ SATI	2	-	-	-	-	2 (70)

Razred: 1

Broj sati: 70 (tijekom nastavne godine)

Polugodište: prvo i drugo

GRAĐANSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Literatura za nastavnike: *Modul osnove demokracije*, AZOO, Zagreb 2010.g.

Povijest filozofije s odabranim tekstovima filozofa, Boris Kalin, Školska knjiga, Zagreb 2010.g.

Sociologija, Nenad Fanuko, Profil, Zagreb 2010.g

korištenje elektronskih medija

Literatura za učenike: materijali iz izora po preporuci nastavnika

korištenje elektronskih medija

Nastavnice: Zrinka Smoljanović Baburica, prof.povijesti i filozofije

Mirjana Kamber, prof.povijesti i filozofije

Nastavni predmet: GRAĐANSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Nastavnik: profesor povijesti, filozofije, sociologije...

Izobrazba: diplomski studij

KROZ OVAJ PREDMET U JEDNOJ GODINI UČENJA POLAZNIK ĆE STEĆI SLJEDEĆE ISHODE UČENJA:

OPISATI: političke, pravne i društvene pojmove (vladavina prava, ustroj državne vlasti, demokracija, republika, ljudska prava)

NABROJATI i potkrijepiti podacima navažnije svjetske probleme i fenomene (globalizacija, ekonomski problemi, trgovanje ljudima, terorizam)

OBJASNITI: procese europskog ujedinjenja, globalizacije, razvoja demokracije, normativnog uređenja prava, sloboda i odgovornosti.

RAZVIJATI:građanske vještine i sposobnosti, kritički će moći analizirati informacije iz više izvora, razvijati će sposobnosti nenasilnog rješavanja nesporazuma i sukoba, razvijati će osjećaj solidarnosti i vještina sudjelovanja u odgovarajućim civilnim akcijama, razvijati će tehnike za osvještavanje i oslobađanje od stereotipa i predrasuda. Imati će vjeru u učinkovitost demokratskih načela, institucija i mogućnosti njihova unapređenja, u moć građana za pokretanje društvenih, političkih i kulturnih promjena samostalno ili u sklopu civilnog društva.

RAZRADA:

NASTAVNE CJELINE	RAZRADA- NASTAVNE TEME
1. GRAĐANSKO OBRAZOVANJE I POL. OPISMENJAVANJE	Republikanski oblik vlasti; tipovi političkih i društvenih poredaka; ustavna državna vlast; status građanina u ustavnoj demokraciji; vlast i moć bez vlasti; izvori vlasti; kako birati ljude na položaj vlasti
2. OSNOVE DEMOKRACIJE	Razvoj demokracije u grčkom polisima; demokracija u srednjem vijeku; demokracija u novom vijeku; razvoj demokracije do i nakon Francuske revolucije
3. LJUDSKA PRAVA	Razvoj ljudskih prava u antici i ranom kršćanstvu; ljudska prava u novom vijeku; osnovni dokumenti u razvoj ljudskih prava; ljudska prava u nacionalnim državama i Eu; ljudska i građanska prava; podjela ljudskih prava; povrede ljudskih prava; nadgledanje ljudskih prava i dužnosti čovjeka; sukobi u vezi ljudskih prava; ljudski doprinos razvoju ljudskih prava
4. USTROJ EU	Razvoj Eu; uloga i značaj Eu; institucije Eu, zdravstvo u Eu; volontiranje; predstavljanje volonterske udruge; zajednička akcija solidarnosti; globalizacija; uzroci i posljedice; dvboj

METODE I OBLICI RADA	Suradničko učenje, projektna nastava, igranje uloga, razgovor, izlaganje
OBLICI UČENJA	Frontalni, individualni, rad u paru, timski rad, praktični rad
ELEMENTI I OBLICI PRAĆENJA I VREDNOVANJA POLAZNIKA	Usvojenost sadržaja, primjena sadržaja, komunikacija i suradnju radu Samovrednovanje i zajednička ocjena rada, usmena provjera, pisana provjera, seminarski rad, prezentacija rezultata projekta, odnos prema radu

ELEMENTI OCJENJIVANJA: Usvojenost nastavnog sadržaja,
Primjena sadržaja
Suradnja u radu

ELEMENTI PRAĆENJA, VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA UČENIKA

NASTAVNI PREDMET: GRAĐANSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Učenik zna sve tražene povijesne događaje, pojave i pojmove, međunarodne strukture, svjetske probleme, važne organizacije. Izuzetno kvalitetno i široko poznaje problematiku građanina. Povezuje gradivo s ostalim temama i predmetima. Sposoban je uočavati uzročno-posljedične veze među povijesnim događajima i svjetskim problemima, položajem građanina. Razumije sadržaje. Sposoban je vrednovati i kritički se odnositi prema činjenicama te naučene sadržaje razdvojiti na sastavne dijelove. Samostalan, konstantno aktivan i zainteresiran za rad.

ODLIČAN (5)

Zna većinu nastavnih sadržaja. Sposoban je primijeniti stečena znanja, odnosno navesti primjere i povezati s drugim gradivom. Može uspoređivati, komentirati i izvoditi zaključke na temelju znanja koje posjeduje. Pouzdano razlikuje uzroke od posljedica. Većinu potrebnih podataka potkrepljuje primjerima. Ponekad ga je potrebno usmjeriti. Nije uvijek samostalan i pouzdan. Radi redovito, uglavnom je aktivan na satovima.

VRLO DOBAR (4)

Učenik je sposoban izložiti sve bitne činjenice; jasno i nedvosmisleno ih iznosi; što ne znači da ih i razumije. Pri tome mu je potrebna pomoć nastavnika. Nije uvijek pouzdan u razlikovanju uzroka i posljedica. Posjeduje i vlada većinom činjenica, ali često ne razumije sadržaje. Nije uvijek sposoban uočavati uzročno-posljedične veze među povijesnim događajima. Potrebna pomoć nastavnika. Na satovima je uglavnom aktivan, radi redovito i bez potrebe za posebnim poticanjem.

DOBAR (3)

Učenik na jednostavan način opisuje i/ili navodi činjenice. Znanje je na razini prisjećanja, prepoznavanja. Posjeduje samo činjenično znanje i to samo dio gradiva. Navodi samo osnovne uzroke i posljedice te mu je pri tome potrebna pomoć. Daje minimum traženih podataka.. Nije samostalan u radu, ali ulaže napor i pokazuje volju za postizanjem nekakvog uspjeha. Nije dovoljno uporan, ne radi redovito. Aktivnost i interes uglavnom izostaju. Odustaje kada treba uložiti veći trud.

DOVOLJAN (2)

Učenik nije dosegao minimalni standard traženog znanja. Ne poznaje polovicu ili više od polovice sadržaja, čak ni na razini prepoznavanja, prisjećanja. Na satovima slabo aktivan i nezainteresiran. Ne izvršava veliku većinu svojih školskih obaveza, ne radi na satovima, ne sudjeluje gotovo nikada u nastavnom procesu. Ne prepoznaje osnovnu problematiku.

NEDOVOLJAN (1)

**PRIJEDLOG PLANA I PROGRAMA IZBORNE NASTAVE IZ NASTAVNOG
PREDMET «KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE» U PROGRAMU MEDICINSKA
SESTRA/MEDICINSKI TEHNIČAR OPĆE NJEGE**

Uvod

Razvijanje komunikacijskih vještina potrebno je u osposobljavanju učenika koji se obrazuju za zanimanja u kojima posredno ili neposredno dolaze u kontakt s ljudima. U programu medicinska sestra/medicinski tehničar u kojima se učenike usmjerava i osposobljava za direktno komuniciranje s ljudima, ovladavanje ovakvim vještima je nužno. Da bi učenici ovladali vještinama komuniciranja, nužno je predstaviti teoretska znanja o važnosti komunikacije u međuljudskim odnosima. Kroz praktični dio nastave potrebno je primjenjivati problemski pristup koji od učenika zahtijeva aktivno sudjelovanje i vježbanje komunikacijskih vještina u cilju humanizacije odnosa zdravstveni djelatnik- pacijent. Uspjeh u liječenju svakako je vezan i uz komunikaciju unutar zdravstvenog tima, a promjene u kulturi komunikacije i mogu vidljive. Također, tijekom nastave potrebno je učenike poticati na povezivanje teorijske spoznaje s primjerima iz svakodnevnog života i zdravstvene prakse kao i na iznošenje vlastitih iskustava i stavova koji za svrhu imaju razvijanje kritičkog razmišljanja i kreativnog djelovanja u praksi.

Naziv nastavnog izbornog predmeta: **KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE**

Tjedni (ukupni) fond sati:

Razred	1.	2.	3.	4.	5.	ukupno
Broj sati	-	2	-	-	-	70

Razred: 2.

Broj sati: 70 (35T/35V)

Polugodište: prvo i drugo

Temeljni ciljevi nastavnog plana i programa

- informirati učenike o značenju komunikacije
- osposobiti učenike da sami pridonese vlastitoj vještini komunikacije
- razvijati kod učenika svijest o važnosti psiholoških čimbenika pojedinca koji mogu utjecati na komunikaciju
- omogućiti učenicima da razumijevajući važnost komunikacije u međuljudskim odnosima lakše komuniciraju sa suradnicima i bolesnicima
- poticati razvijanje humanijeg odnosa između zdravstvenih djelatnika i bolesnika
- uvježbavati komunikacijske vještine
- upoznati značenje komunikacije u međuljudskim odnosima
- upoznati verbalnu i neverbalnu komunikaciju
- razviti komunikacijske vještine u razgovoru
- naučiti tehniku intervjuja
- naučiti kako aktivno slušati
- razvijati vještine empatije i asertivnosti
- naučiti komunicirati sa suradnicima u timu

- usvojiti djelotvorne tehnike rješavanja problema

Nastavne cjeline, obrazovna postignuća i nastavni sadržaji

Nastavna cjelina	Obrazovna postignuća	Nastavni sadržaj
1. Općenito o komunikaciji	<ul style="list-style-type: none"> - upoznati značenje komunikacije - naučiti vrste komunikacije - prepoznati čimbenike koji utječu na komunikaciju 	<ul style="list-style-type: none"> - značenje komunikacije - čimbenici koji utječu na komunikaciju
2. Komunikacijske vještine i sposobnosti	<ul style="list-style-type: none"> - utvrditi pojmove komunikacijskih vještina i sposobnosti - identificirati preduvjete uspješne komunikacije - uočiti prepreke u komunikaciji - definirati i primijeniti povratnu informaciju 	<ul style="list-style-type: none"> - određivanje pojma - preduvjeti uspješne komunikacije
3. Slušanje	<ul style="list-style-type: none"> - prepoznati vrste slušanja - naučiti značajke aktivnog slušanja i primijeniti tehniku aktivnog slušanja - prepoznati prepreke aktivnom slušanju 	<ul style="list-style-type: none"> - definicija - vrste - tehnike slušanja
4. Empatija	<ul style="list-style-type: none"> - prepoznati važnost empatije - razviti sposobnost empatije i naučiti pokazati empatiju - prepoznati važnost empatije u praksi zdravstvenih djelatnika 	<ul style="list-style-type: none"> - definicija empatije - zdravstveni djelatnici i empatija
5. Asertivnost	<ul style="list-style-type: none"> - naučiti prepoznati komunikacijske stilove u međuljudskim odnosima (agresivni, pasivni, agresivno-pasivni, asertivni) - naučiti asertivan način komunikacije i koristiti «ja poruke» 	<ul style="list-style-type: none"> - definicija pojma asertivnost, - asertivnost u zdravstvu
6. Intervju i terapijska komunikacija	<ul style="list-style-type: none"> - upoznati metodu intervjuja te savladati osnove korištenja - spoznati značenje, ulogu i odvijanje terapijske komunikacije 	<ul style="list-style-type: none"> - tehnika intervjuja - terapijska komunikacija
7. Komunikacija s osobama različite dobi	<ul style="list-style-type: none"> - naučiti i primijeniti načela komunikacije s osobama različite životne dobi 	<ul style="list-style-type: none"> - komunikacija s djecom, adolescentima i njihovim roditeljima - komunikacija sa starijim osobama
8. Komunikacija s osobama ograničenih komunikacijskih sposobnosti i teško oboljelima i njihovim obiteljima	<ul style="list-style-type: none"> - naučiti i primijeniti načela komunikacije s osobama ograničenih komunikacijskih sposobnosti te teško oboljelima i njihovim obiteljima 	<ul style="list-style-type: none"> - komunikacija s osobama različitih psihofizičkih oštećenja - komunikacija s osobama na intenzivnom liječenju i bolesnicima u situacijama otežanih komunikacijskih

		sposobnosti zbog bolesti - komunikacija s teško oboljelim osobama i njihovim obiteljima
9. Tugovanje	-definiirati i razumjeti pojam tugovanja - prepoznati reakcije i faze tugovanja - naučiti komunicirati s ljudima koji tuguju	- gubitak i tugovanje - reakcije u tugovanju kod djece i odraslih - faze tugovanja - komunikacija s ljudima koji tuguju
10. Komunikacija u timu zdravstvenih djelatnika	- načini komunikacije u timu - sukobi: vrste, uzroci i načini rješavanja - posredovanje u sukobu	- komunikacija u timu - sukobi

Didaktičke upute

Nastavnici trebaju posvetiti pažnju integriranju sadržaja nastavnog predmeta u svakodnevnu komunikaciju s učenicima kako bi svojim primjerom pokazali kako je primjena teorijskih znanja u praksi iznimno važna. Također, trebaju poticati uspješnu komunikaciju među učenicima što će dovesti do boljeg usvajanja znanja nastavnog predmeta. Osvještavanjem učenika o vlastitim osobinama ličnosti i upoznavanjem načina daljnjeg samorazvoja stvarati preduvjete za razvijanje složenijih komunikacijskih vještina potrebnih u zdravstvenim interakcijama. Putem vježbi i simulacijama konkretnih problemskih situacija nastavnik treba razvijati suradničko ozračje pogodno za implementaciju teoretskog znanja u iskustvenu praksu, kojoj je svrha razvoj kompetencija za uspješnu praktičnu primjenu u svakodnevnom životu i radu.

Nastava će se odvijati kroz teoriju i nastavne vježbe. Vježbe će se realizirati u grupama učenika.

Metode rada: razgovor, demonstracija, usmeno izlaganje, igranje uloga, simulacija, rad u skupinama, timski rad, vježbe

Oblici rada: frontalni, individualni, rad u parovima, grupni rad, pedagoške radionice

Nastavna sredstva i pomagala: računalo, grafoskop, projektor, stručna literatura i časopisi.

Materijalni uvjeti

Za izvođenje nastave koristit će se učionica opće namjene u kojoj je moguće koristiti nastavna sredstva i pomagala i organizirati nastavne vježbe.

Literatura za učenike:

Učenici će se moći koristiti bilješkama s predavanja, fotokopiranim materijalima iz priprema nastavnika i literaturom iz školske knjižnice.

Kriteriji ocjenjivanja

Naziv elementa

Obrazloženje

Usvojenost sadržaja

Poznavanje pojmova komunikologije
Poznavanje vrsta i ciljeva komunikacije
Poznavanje vještina i načina komunikacije s
obzirom na specifičnosti sudionika

Primjena sadržaja i vještina

Primjenjivanje teoretskih spoznaja u problemskim
situacijama

Komunikacija i suradnja u radu

Poznavanje i iskazivanje razvijenih vještina
Interpretacija komunikacijske problematike
Samostalnost i multiperspektivno sagledavanje
komunikacijske situacije
Spremnost na iznalaženje sinergičnih rješenja
prilikom timskog rada

Usvojenost sadržaja

Ocjena

Obrazloženje

Dovoljan

Prepoznaje temeljne pojmove komunikologije,
Prepoznaje vrste i ciljeve komunikacije, te
najvažnija načela i potrebne vještine

Dobar

Poznaje i upotrebljava pojmove komunikologije;
Poznaje vrste i ciljeve komunikacije, načela i
Vještine

Vrlo dobar

Samostalno upotrebljava pojmove, poznaje vrste i
ciljeve komunikacije, samostalno iznosi načela i
potrebne vještine

Odličan

Uz pomoć nastavnika ili samostalno proširuje
komunikološke pojmove i saznanja

Primjena sadržaja i vještina

Ocjena

Obrazloženje

Dovoljan

Učenik prepoznaje teoretsku pozadinu problema
i prepoznaje najvažnije adekvatne vještine

Dobar

Učenik poznaje i upotrebljava naučeni sadržaj;
Poznaje adekvatne vještine

Vrlo dobar

Učenik s razumijevanjem operira nastavnim
sadržajima i može ih uspješno primjeniti u
problemskoj situaciji, iskazuje i objašnjava
potrebne vještine

Odličan

Učenik samostalno i s razumijevanjem operira
nastavnim sadržajem, uočava zakonitosti i
primjenjuje ih u problemskim situacijama,

poznaje i razvija potrebne vještine

Komunikacija i suradnja u radu

Ocjena

Obrazloženje

Dovoljan

Učenik nastoji primjeniti stečeno znanje i surađivati u timskim oblicima rada

Dobar

Učenik primjenjuje usvojeno znanje i iznalazi prikladne načine primjene, otvoren je za suradnju

Vrlo dobar

Učenik uspješno primjenjuje teorijska saznanja, iznalazi mogućnosti primjene, podržava timski rad

Odličan

Učenik iznimno uspješno povezuje naučeno s postavljenom problematikom, samostalno iznalazi rješenja i osobno doprinosi timskom radu

Oblici vrednovanja: usmena i pismena provjera, uspješnost u izvođenju vježbi

Preporučena literatura:

Arambašić, L. (2005). Gubitak, tugovanje, podrška. Jastrebarsko, Naklada Slap.

Lučanin, D. i Despot Lučanin J. (2010). Komunikacijske vještine u zdravstvu. Jastrebarsko, Zdravstveno veleučilište i Naklada Slap.

Miljković, D., Rijavec, M. (2002). Menadžerske vještine 3. Zagreb: IEP/D2.

Miljković, D., Rijavec, M. (2001). Razgovori sa zrcalom: psihologija, samopouzdanja. Zagreb: IEP/D2.

Kadrovski uvjeti: magistar/prof. pedagogije, psihologije